

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 13
van **STEVEN COENEGRACHTS**
datum: 1 oktober 2020

aan **WOUTER BEKE**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Jeugdhulp - Toenemende vraag in coronatijden en voorbereiding op tweede golf

“Een verhaal dat aan de ribben is blijven kleven, is dat van een veertienjarig meisje.”, zo begon het artikel in De Standaard op 21 september jongstleden over de toename van oproepen naar de chatlijn van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Het aantal oproepen tijdens de lockdown, met name in april, was maar liefst verdrievoudigd ten opzichte van vorig jaar. In die chatlijn kunnen kinderen en jongeren terecht met een moeilijke thuissituatie, vaak met tekenen van seksueel, emotioneel of fysiek misbruik.

Ook Tim Stroobants, directeur van het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling, haalde in de coronacommissie aan wat de lockdown heeft betekend voor jeugdhulp en kinderopvang. Ik citeer: “We hebben geen cijfers, maar onze ervaring is dat de coronaperiode de druk heeft vergroot op de wachtlijsten in de jeugdhulp”. Met het wegvallen van verontruste leerkrachten, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) of vrienden, werd het 'dark number' in tijden van lockdown groter. Men stelt daarom expliciet de vraag om de scholen zoveel mogelijk open te houden.

Met het oog op de huidige situatie waarbij we een licht stijgend aantal besmettingen vaststellen, wens ik aan de minister volgende vragen voor te leggen.

1. Ontving de minister zelf reeds signalen van een toename aan oproepen en een verhoogde druk op de wachtlijsten in de jeugdhulp? Beschikken de diensten van de minister over deze cijfers? Zo ja, hoe evalueert hij die? Werden er reeds initiatieven genomen hieromtrent?
2. Zijn we bij een mogelijke tweede uitbraak goed voorbereid? Werd er voldoende rekening gehouden met het kind- en jongerenperspectief?
3. Werd er reeds overleg gepleegd met de minister van Onderwijs wat er zal gebeuren bij een mogelijke tweede uitbraak?
4. Werd er reeds onderzoek gevoerd naar het 'dark number' op Vlaams niveau? Zo ja, liggen de resultaten in lijn met het Nederlands onderzoek waaruit blijkt dat één jongere per klas lijdt onder emotioneel, fysiek of seksueel geweld?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Wouter Beke (13) en Benjamin Dalle (1)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 13 van 1 oktober 2020

van **STEVEN COENEGRACHTS**

1. Wat de mogelijke toename aan oproepen betreft, beschikken we over cijfergegevens van het aantal crisisopnames op verwijzing van het crisismeldpunt en over het aantal nieuw aangemelde dossiers bij de Ondersteuningscentra Jeugdzorg (OCJ) en de Sociale Diensten van de Jeugdrechtbank (SDJ). Beide tabellen tonen voor de periode maart – augustus 2020 een dalende instroom. In 2019 waren er tijdens deze periode 819 crisisopnames; in 2020 waren er dat 635. Het aantal nieuw aangemelde dossiers OCJ/SDJ bedroeg vorig jaar in deze periode 3329 voor de OCJ (inclusief consult) en 2613 voor SDJ. Voor dit jaar gaat het om 3279 (OCJ inclusief consult) en 2344 (SDJ). Enkel voor augustus doet zich dit jaar binnen de OCJ een duidelijke stijging voor (444 dit jaar tegenover 299 vorig jaar).

Het gedaalde aantal aangemelde dossiers bij OCJ en SDJ heeft te maken met de specifieke positionering van deze diensten. OSD situeert zich op de “derde lijn” en beide diensten zijn afhankelijk van aanmeldingen door partners die zelf in de lockdown minder bereikbaar zijn geweest.

Over een mogelijke impact op de wachtlijsten kunnen we op dit ogenblik nog niet rapporteren.

Wat het lager aantal crisisopnames betreft, blijkt uit overleg met de netwerkstuurgroepen crisis dat de chatboxen de afgelopen periode meer aanmeldingen hebben gekregen, maar dat het niet gemakkelijk was om van chat tot aanmelding te gaan. Chatboxen kunnen signalen opvangen, maar missen de continuïteit en de mogelijkheid om aanklappend te werken om daarmee vooruit te raken. Dat doet vermoeden dat er wel degelijk een groep kinderen en jongeren onder de radar van jeugdhulp is gebleven. De Coronacrisis toont aan dat deze contacten niet vervangbaar zijn door online-instrumenten, ook al hebben deze aanvullend zeker hun nut omdat ze voor jongeren vlot bereikbaar en erg veilig zijn.

De school, het jeugdwerk, de kinderopvang en de eerstelijns hulpverlening zijn plekken die normaal die signalen opvangen, vasthouden en daarmee aan de slag gaan.

Zo ziet de laagdrempelige telefonische en online hulplijn Awel sinds de uitbraak van de coronapandemie het aantal oproepen in vergelijking met 2019 stijgen. Ook het jongereninformatieplatform WAT WAT stelde een verhoogd aantal paginaclinks vast. Kinderen en jongeren zijn op zoek naar actuele informatie over thema’s die hen bezighouden en/of de actualiteit beheersen. Kinderen en jongeren wensen een luisterend oor waar ze anoniem terecht kunnen. Om dit aanbod te blijven garanderen, werd redelijk snel na de uitbraak van de coronapandemie een bijkomende impuls gegeven aan WAT WAT en Awel.

De laatste weken ontvangen WAT WAT en Awel veel berichten over depressie, eenzaamheid, spanning en angst. De campagne “Donkere gedachten” van WAT WAT, waaraan onder meer Awel en NokNok meewerken, wil hierin ondersteunend zijn. Deze campagne is mede mogelijk gemaakt door de bijkomende impuls.

Het op 25 september 2020 door de Vlaamse regering aangenomen Vlaams jeugd en kinderrechtenbeleidsplan, onder coördinatie van collega minister van Brussel, Jeugd en

Media, Benjamin Dalle, verwijst onder prioriteit "Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling" en prioriteit "Mediawijsheid" uitdrukkelijk naar acties die de bescherming van de integriteit van kinderen en jongeren, met inbegrip van de aanpak van geweldsituaties, moet waarborgen en versterken.

Ook het recentelijk aangenomen Vlaams Actieplan ter Bestrijding van Seksueel geweld, onder coördinatie van collega minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, Zuhair Demir, wil in de eerste plaats een antwoord bieden op noden van slachtoffers en het voorkomen van nieuwe slachtoffers. Een bijzondere aandacht gaat uit naar kinderen en jongeren.

2. De dienstverlening van de Ondersteuningscentra Jeugdzorg en de Sociale Diensten van de Jeugdrechtsbank werkt sedert 8 juni onder het regime van het "nieuwe normaal". Dit betekent concreet dat de reguliere werking hernomen is mits uiteraard het respecteren van de verschillende veiligheidsmaatregelen. Sedert juli werken we binnen een kader dat flexibel kan anticiperen op een toenemend aantal besmettingen. Er wordt momenteel gewerkt met een draaiboek met een gefaseerd maatregelenpakket (kleurcodes: geel - oranje - rood) die bepalen hoe de dienstverlening wordt georganiseerd in functie van de (lokale) situatie en viruscirculatie.

Ook de bredere jeugdhulp draait sedert midden juni op het "nieuwe normaal". Het mobiele, ambulante en residentiële werken zoals voorheen, uiteraard ook hier rekening houdend met de nodige veiligheidsmaatregelen. Ook hier wordt sedert juli met een gefaseerd kader en draaiboek gewerkt.

Bij het opstellen van het kader en draaiboek is maximaal rekening gehouden met het perspectief van de kinderen en jongeren. Zo is een belangrijke conclusie uit de evaluatie van de lockdown dat bezoeken en persoonlijke contacten mogelijk moeten blijven.

De afgelopen periode leerde hoe belangrijk het is om in de aanpak van de corona-crisis het kind- en jongerenperspectief te vertolken, te bewaken en hieraan vorm te geven. Het is een permanente evenwichtsoefening om recht te doen aan de positie van kinderen en jongeren met respect voor de veiligheidsmaatregelen ivm de gezondheidscrisis. Uit de eerste periode van de coronapandemie hebben we een aantal lessen getrokken. De prioritaire aandacht voor het maximaal openhouden van de scholen, de blijvende beschikbaarheid van online en persoonlijke ondersteuning door het jeugdwelzijnswerk en de jeugdhulp, het waarborgen van de toegankelijkheid van de publieke ruimte, de nauwe opvolging en aanpassing van de protocollen en kleurcodes van het jeugdwerk om vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren maximaal te garanderen en duidelijke inclusie communicatie op maat van de doelgroep zijn belangrijke uitgangspunten voor de verdere aanpak van de corona-crisis.

De adviezen van de Kinderrechtencommissaris (Advies 2019-2020/12 Kindperspectief in de coronacrisis gebaseerd op online bevraging #jongerenovercorona van 26 mei 2020) en de Vlaamse Jeugdraad (Advies 2006 Mondmaskers en Megafonen: onze stem gaat niet meer in lockdown, van 1 juli 2020) zijn hierbij een leidraad om de belangen van kinderen en jongeren centraal te zetten in deze crisis als bij de relance.

De besmettingscijfers gaan echter weer de verkeerde kant uit en strengere maatregelen worden opeenvolgend genomen. Daarom nam ik, als Vlaams minister van jeugd en coördinerend minister kinderrechten het initiatief om op donderdag 22 oktober samen te zitten met een aantal belangrijke actoren die het perspectief van kinderen en jongeren binnenbrengen, vertolken en kunnen terugkoppelen naar het werkveld. Met dit overleg dat zich zal herhalen willen we de vinger aan de pols houden om zo snel mogelijk te kunnen inspelen op nieuwe problematieken en blinde vlekken.

3. Opgroeien aligneert zich maximaal met de afspraken die binnen onderwijs gelden. Wanneer uit het wekelijkse rapport van de RAG blijkt dat een stad of gemeente de epidemiologisch-kritische drempel overschreden heeft, nemen lokale medewerkers Opgroeien contact op met de lokale crisiscel. Wanneer de ministers van onderwijs en welzijn het advies van de lokale crisiscel opvolgen om naar een andere kleurcode te gaan, brengen de provinciale aanspreekpunten van Opgroeien (na overleg met de lokale medewerkers) de betrokken diensten en voorzieningen op de hoogte.

Er is geregeld overleg tussen de verschillende kabinetten om waar mogelijk tot afstemming tussen de verschillende corona-richtlijnen te komen.

In het bijzonder met de kabinetten jeugd, welzijn, sport en onderwijs wordt afgestemd in functie van nieuwe maatregelen die impact hebben op kinderen en jongeren.

4. Er werd tot op heden geen wetenschappelijk onderzoek gevoerd naar het "dark number" op Vlaams niveau.